

Position paper

Energiewet

April 2024

De VNG vindt dat de Energiewet zoals die nu is voorgelegd, de Europese richtlijnen voor het ontwerp van een decentraal energiesysteem met een actieve rol van consument als producent, onvoldoende heeft opgenomen. We willen dat in deze wet ruimte komt voor:

- a. energie delen
- b. ruimtelijk sturen op vraag en aanbod door gemeenten

In dit position paper lichten we ons standpunt toe.

Naar een integraal en lokaal energiesysteem

Het energiesysteem verandert fundamenteel: het wordt minder centraal en meer decentraal. Dit komt doordat veel hernieuwbare energie lokaal, in de buurt van de energievraag kan worden opgewekt, zoals zon, wind en lokale warmtebronnen. Daarmee verandert ook het speelveld; van energieproductie door een beperkt aantal commerciële partijen die leveren aan huishoudens en bedrijven, naar een situatie waarin ook huishoudens, bedrijven en/of lokale overheden, al dan niet in georganiseerd verband, zelf energie produceren en dit beschikbaar zouden kunnen stellen aan anderen.

Om dit goed te laten werken is het nodig dat lokaal energie kan worden gedeeld).

Hoe werkt energie delen

Het uitgangspunt van energie delen is dat bijvoorbeeld inwoners, bedrijven en/of lokale overheden zelf opgewekte energie met elkaar kunnen uitwisselen. Wat zijn kenmerken van energie delen?

1. Betrokkenen nemen energie direct van elkaar af, zonder tussenkomst van een traditionele energieleverancier.
2. Het delen moet in hetzelfde kwartier en binnen de regio plaatsvinden.
3. Het moet gaan om hernieuwbare energie, dat is zo vastgelegd in Europese wetgeving.

Energie delen moet nog worden uitgewerkt:

4. Er kunnen (gefaseerd) keuzes worden gemaakt over onder meer de geografische reikwijdte.
5. Ook kan bijvoorbeeld als voorwaarde worden gesteld dat het delen netcongestie vermindert.
6. Wel moet er een entiteit komen die de administratie rondom het delen bijhoudt. Deze partij is in de EMD (Electricity Market Design) gedefinieerd als de zogenoemde ESO (Energy Sharing Organizer).

Meetgegevens moeten immers worden gevalideerd en gedeeld en er moet netjes worden bijgehouden wie met wie energie deelt, ook om hier belasting over te kunnen heffen. Bij een ESO kunnen verschillende taken worden belegd waaronder ook ondersteuning op het gebied van beheer en balanceren.¹ Hierbij moeten we rekening houden met tempo van uitrollen dat ook voor de belastingdienst haalbaar is.

Energie delen biedt voor inwoners en bedrijven een aantal grote maatschappelijke voordelen:

- **Lagere kosten:** De invoering van [energie delen](#) in andere Europese landen heeft ertoe geleid dat prijzen – mits goed vormgegeven – lager komen te liggen dan via de grote energiemaatschappijen. Energie delen drukt dus de energierekening door (deels) gebruik te maken van lokaal opgewekte en goedkopere hernieuwbare energie.
- **Meer eigenaarschap voor de Nederlander:** Energie delen activeert inwoners en bedrijven tot investeringen in duurzame opwek en verlegt daarmee de afhankelijkheid van grote (veelal buitenlandse) energiemaatschappijen naar lokale oplossingen. Het versterkt het draagvlak voor bijvoorbeeld zonne- en windparken. Het maakt Nederland energieonafhankelijker van het buitenland.
- **Rechtsgelijkheid:** Energie delen vergroot de rechtsgelijkheid ten opzichte van bijvoorbeeld salderen, doordat (als we het goed regelen) meer groepen uit de samenleving mee kunnen doen, zoals huurders en bewoners van flatgebouwen.
- **Oplossing netcongestie:** Energie delen kan bijdragen aan het reduceren van netcongestie door gelijktijdig, lokaal en collectief gebruik van duurzame opwek te stimuleren.
- Energie delen kan een **alternatief zijn voor salderen**.

Het wetsvoorstel voor de Energiewet kan deze voordelen nog mogelijk maken. Het wetsontwerp zou moeten voorsorteren op de EU-wetgeving rond energie delen die komende weken als EMD-richtlijn zal worden meegegeven. We lopen hierin achter op andere EU-landen. Wachten op een aanpassing na de invoering van de nog te behandelen Energiewet maakt de achterstand groter. Dan zijn we vele jaren verder. Dat is ongunstig voor inwoners en bedrijven die hernieuwbare energie willen opwekken en onderling delen of daarvan onderdeel willen uitmaken om gezamenlijk een hernieuwbaar

energieproject te financieren, realiseren en exploiteren. Energie delen draagt bij aan draagvlak en een betaalbare en rechtvaardige energierekening voor inwoners en bedrijven.

Peer-to-peer handelen, zoals opgenomen in het huidige wetsvoorstel, voorziet niet in dezelfde voordelen als energiedelen: zo geldt in geval van peer-to-peer handelen geen gelijktijdigheidsvereiste. Juist dit is belangrijk om te kunnen bijdragen aan het verminderen van netcongestie. Bovendien is er bij Peer-to-Peer wederom sprake van een commerciële tussenpartij, hetgeen bij energie delen nu net niet het uitgangspunt is.

A Amendement energie delen

Ons voorstel betreft dat de wet energiedelen mogelijk maakt, dat kan worden vastgelegd en verfijnd in een AMvB. Daar is een amendement voor nodig. Dat het wordt uitgewerkt in een AMvB heeft de volgende voordelen:

1. Netbeheerders hebben tijd om de noodzakelijke digitale aanpassing op orde te brengen.
2. We hebben tijd om de randvoorwaarden verder vorm te geven. Zodat we zeker weten dat energie delen bijdraagt aan minder netcongestie en niet onbedoeld in sommige gevallen de netcongestie verergert.
3. Het is mogelijk dat belastingafdracht over deze hernieuwbare en te delen energie blijvend kan worden afgedragen, omdat we nog tijd hebben dit goed te regelen. We kunnen borgen dat alle Nederlanders (en niet alleen degenen die kunnen investeren) mee kunnen doen en profiteren van energie delen door bijvoorbeeld enkel energie af te nemen.

Waarom energie delen nu niet kan

Er zijn nu al voorbeelden van energie delen in Nederland. Deze zijn mogelijk gemaakt met de experimenteerbepaling in de Elektriciteitswet. Helaas heeft de Afdeling advisering van de Raad van State hierop een negatief advies gegeven. Niet omdat ze inhoudelijke bezwaren had tegen energie delen, maar omdat de manier waarop de experimenteerbepaling werd gebruikt niet in orde was. De ruimte die de experimenteerbepaling bood, is dus helaas niet meer in te zetten.

Wat er mis gaat als we dit niet NU regelen

Als we nu niet doorpakken en wachten op de volgende wijziging van de Energiewet, dan lopen we jaren vertraging op. Wat gaat er dan mis?

¹ Zie hier ook de tekst van artikel 15a van het EMD: "provide support at managing and balancing the behind the-meter flexible loads".

1. Het risico is groot dat draagvlak voor de energietransitie en dan met name voor investeren in hernieuwbare energie gaat afnemen, want zonnepanelen en windmolens worden afgeschakeld als het aanbod groter is dan de vraag. Energie delen brengt vraag en aanbod in tijd en plaats bij elkaar.
2. We negeren een oplossing die een bijdrage kan leveren aan het (deels) ontlasten van het huidige elektriciteitsnetwerk.
3. Het rijk loopt achter op andere EU-landen.
4. Bovendien is energie delen een kans in het kader van maatschappelijk prioriteren. Stel dat een bedrijf wil uitbreiden, maar geen extra transportcapaciteit krijgt omdat het geen maatschappelijke prioriteit heeft. Dan kan dit bedrijf wellicht toch de extra benodigde energie krijgen met energie delen, zonder dat dit meer netcongestie oplevert. Dit betekent economische winst.

B Amendement sturen op vraag en aanbod door gemeenten

In de voorliggende Energiewet wordt provincies en gemeenten verboden om regels te stellen in het belang van de energievoorziening. Dit verbod – een uitzondering op de verordnungsbevoegdheid – is overgenomen uit de huidige elektriciteits- en gaswet. Maar dat past niet bij het beoogde beleid waar gemeenten een belangrijke rol hebben om vraag en aanbod van energie goed op elkaar aan te laten sluiten.

We stellen daarom een wijziging voor zodat gemeenten wel dergelijke regels in omgevingsplannen kunnen stellen, voor zover daarmee *het belang van de energievoorziening niet doorkruist wordt*. Het betreft een technische wijziging die de tekst van de Energiewet meer in lijn brengt met het beoogde beleid. De wijziging waarborgt dat provincie en gemeente decentrale regels kunnen stellen die mede

in het belang zijn van de energievoorziening, maar dit belang niet kunnen doorkruisen.

Denk daarbij aan het beleid en de daarbij behorende regels in een omgevingsplan dat een nieuwe woonwijk alleen mag worden gerealiseerd als deze een aanzienlijke bijdrage levert aan de energieneutraliteit van de gemeente. Of de regel dat een aanvraag voor een vergunning voor een grootschalige batterij kan worden geweigerd als die batterij, mede vanwege ongewenste effecten op de netbalancing en netcongestie, de ruimtelijke ontwikkeling van het gebied verhindert. Of de regel dat bij zonneparken of windturbines sprake moet zijn van minimaal 50% lokaal eigendom.

Wat er mis gaat als we dit niet NU regelen

Als de nieuwe wet niet wordt aangepast en dit verbod blijft staan, belemmert dit provincies en gemeenten onnodig bij het ruimtelijk sturen op netinpassing, blijkt uit [recent onderzoek](#). Ook belemmert het decentrale overheden bij het bevorderen van lokaal eigendom. Uit de voorbeelden uit de praktijk kunnen we opmaken dat gemeenten deze regels en afwegingen wel willen kunnen maken. Zonder aanpassing van het wetsvoorstel kan een rechter een streep halen door omgevingsplannen en omgevingsvergunningen in de lijn van de voorbeelden zoals hierboven geschetst.

Zo kunnen we dit regelen

Amendering van artikel 6.8 in onderdeel E van het wetsvoorstel voorstel maakt dergelijke regels mogelijk. We roepen u op dat te regelen

Dit biedt decentrale overheden de ruimte om de noodzakelijke regie te blijven voeren bij het decentraliseren van het energiesysteem.